תורה אור

ורבנן סברי לא מתפים איניש במידי דסמיך ליה ר' יוחנן אמר דכ"ע לא מתפים אלא היינו טעמא דר"מ דחיישינן שמא צפורי נזיר טמא קיבל עליו, מכדי חיישינן קאמר דלמא צפורי נדבה קיבל עליו, א"כ הרי עלי קן מבעי ליה, דלמא הרי עלי צפורי מצורע קאמר? כגון שהיה נזיר עובר לפניו ודלמא נזיר טמא ולפוטרו מן קרבנותיו קאמר? כגון שהיה נזיר טהור עובר לפניו, מאי בינייהו איכא בינייהו כגון דאמר ציפרין הסמכין לשער עלי לר' יוחנן אע"ג דאמר הכי אי נזיר עובר לפניו אין אי לא לא לרשב"ל אע"ג דאין נזיר עובר לפניו. מי איכא למ"ד לא מתפים איניש במילתא דסמיך ליה והתניא *האומר ימין הרי זו שבועה מ"ט לאו משום דכתי' °וירם ימינו ושמאלו אל השמים וישבע בחי העולם? אמרי לא, משום דימין גופיה איקרי שבועה דתניא מניין לאומר ימין שהיא שבועה שנאמר °נשבע ה' בימינו ומניין לאומר שמאל שהיא שבועה שנאמר °ובזרוע עזו: **מתני'** הריני נזיר מן החרצנים (א) ומן הזגים ומן התגלחת ומן הטומאה הרי זה נזיר וכל דקדוקי נזירות עליו: **גמ'** מתני' דלא כר' שמעון דתניא ר"ש אומר *אינו חייב עד שידור מכולם ורבנן אמרי *אפילו לא נזר אלא בחד מנהון הוי נזיר. מ"ט דר"ש אמר קרא °מכל אשר יעשה מגפן היין (במדבר ו) מחרצנים ועד זג ורבנן מ"ט אמר קרא °מיין ושכר יזיר ור' שמעון נמי הכתיב מיין ושכר יזיר? ההוא מיבעי ליה *לאסור יין מצוה כיין הרשות, מאי היא קדושתא ואבדלתא

הרי עלי קן מיבעי ליה · דדרך נודבי נדבת עולת העוף לומר בלשון קן : **צפורי** מצורע קאמר · כלומר להתחייב בקרבן מצורע ולהביא תחתיו צפורים ולהצריכו לו לטהרתו ואפילו אין מצורע עובר לפניו דאי אפשר דליכא חד מצורע דטעון צפורים ולא נזירות וגם דצפורי שייכי שפיר גבי מצורע : **כגון** שהיה נזיר עובר לפניו · והיה סבור אפילו נזיר טמא לפניו ולהכי פריך ודלמא צפורין דקאמר לפטור נזיר טמא העובר לפניו מקרבנותיו ומשני כגון שנזיר טהור עובר לפניו ויודע זה הנודר דטהור הוא וקאמר הרי עלי צפורים ואכתי קשה נימא דצפורים דקאמר היינו דאם יטמא זה הנזיר העובר לפניו שיביא תחתיו צפורים וצריך לדחות ולומר כגון דאמר בלבו להיות שייך למנות נזירות דשייכא ביה ציפורים אם יטמא ולעיל כי פריך ודלמא צפורי מצורע קאמר לא מצי לשנויי כגון דאמר בלבו דדיבוריה מישתמע טפי אצפורי מצורע (טפי) מנזירות משום דנזירות טריחא ליה וחמיר עליה לקבל ועוד דלשון צפורים כתובין אצל מצורע כדפרישית ולא אצל נזיר אלא תורים ואפי' קאמר בלבו אין כח במחשבת הלב להכריע דיבוריה לנזירות דאין זה פיו ולבו שוין אבל הכא אע"ג דנזירות חמיר עליה וטריחא ליה כיון דנזיר שהוא עובר לפניו *אין סברא שיקבל עליו נזירות לצפורים שמא שדבר זה אינו בעולם עדיין והדבר שקול לכך מהניא מחשבת הלב לומר דנזירות קביל עליה וחשיב שפיר פיו ולבו שוין וכן לעיל כי אמר אהא ספי משמע הלשון אנזירות ולומר כמוהו לאלתר אע"ג דטריחא ליה וחמיר עליה מלומר אהא תחתיו בקרבנותיו לאחר זמן כשישלים והדבר שקול לכך מחשבת הלב מכרעת הדיבור לנזירות והרי פיו ולבו שוין וקשה דהספר לא הזכיר כאן כלל דקאמר בלבו לכן נראה למהר"ף דלהיה תחתיו אין סברא לומר דאם יטמא קאמר שיתחייב בצפורין הואיל והשתא טהור הוא ודבר זה לא בא לעולם כלל וא"כ סברא לומר דנזירות קביל עליה דדבר זה מבורר לפנינו ויש בידו לקבל לאלתר אע"ג דחמיר וטריחא ליה ולעיל כי פריך ממצורע התם נמי הדבר מבורר לפנינו דודאי יש מצורע בעולם הצריך צפרים : **מאי** בינייהו · כלומר מאי בינייהו בפי' דמתני' בין לר"ל בין לר' יוחנן אליבא דר"מ וא"ת ולישני דאיכא בינייהו היכא דאמר צפורים סתמא קביל עליה דלר"ל אליבא דר"מ מהא לחוד לא הוי נזיר אם לא הזכיר גם סמוכין לשיער כדפירש ר"ל במילתיה צפורים סמוכין לשיער קביל עליה ולר' יוחנן דלא הזכיר במילתיה סמוכין לשיער כשיקבל עליו צפורים סתמא בלא סמוכין לשיער הוי נזיר ועוד היא גופה תיקשי לר"ל למה ליה סמוכין לשיער בצפורים סתמא לחוד סגי לר"מ למיהוי נזיר שהרי מתניתין לר"מ לא הזכיר אלא צפורין לחוד לכ"נ לפרש דלר"ל אליבא דר"מ בצפורין סתמא הוי נזיר כשנזיר עובר לפניו דוקא והא דנקט ר"ל במילתיה סמוכין לשיער להשמיענו דכי אמר צפורים סמוכין לשיער דבלא נזיר עובר לפניו נמי הוי נזיר בהכי וא"ת כיון דלר"ל כשיקבל צפורים סתמא לא הוי נזיר אם לא כשנזיר עובר לפניו אליבא דר"מ הוי ליה להש"ס להזכיר נזיר עובר לפניו במילתיה דר"ל כמו במילתיה דרבי יוחנן וי"ל דלכך הזכיר טפי במילתיה דר' יוחנן ממילתיה דר"ל משום דר' יוחנן פסיקא ליה דאף כשאמר צפורים הסמוכין לשיער עלי לא הוי אלא כשנזיר עובר לפניו ולר"ל הוי נזיר כשאמר צפרים הסמוכין לשיער אפילו אין נזיר עובר לפניו והשתא ניחא דפריך מאי בינייהו דלכולהו אף בשלא הזכיר צפורין סמוכין לשיער אלא צפורים סתמא הוי נזיר כי נזיר עבר לפניו ואי אין נזיר עובר בצפורים סתמא לאו לא הוה נזיר לכולהו והשתא נמי ניחא דלר"ל בצפורים סתמא לא מיחייב משום דסמוכין לשיער בקרא דא"כ ליחייב נמי כי אמר נשרין וטופרין דסמיכי טפי לשיער בקרא מצפורים כך שיטת הר"ף נ"ע : הגה"ה **היכא** דאמר צפורים סמוכים לשיער קביל עליה · ר"ל שקיבל עליו דבר הסמוך לצפורים דהיינו גידול שיער אבל כי אמר הרי עלי צפורים ולא אמר צפורים סמוכין לשיער חייל עליה נזירות משום דמשמע שנדר דבר שיטול בא לידי חיוב צפורים דהיינו נזיר כשנזיר עובר לפניו דוקא ומשום הכי לא מהני הרי עלי נשרין דלישנא דנשרין לא משמע שום לשון נזירות כן נ"ל הגה"ה והר"ל שבתאי כתב שיטה זאת מאי בינייהו כלומר מאי בינייהו בפירוש דמתני' דודאי נראה ליה דר"ל לא קאמר אליבא דרבי מאיר דבציפורים סתמא מיחייב בנזיר דאיכא למיפרך כל הני פירכי דפריך לעיל לר' יוחנן וע"כ יפרש המשנה כמו ר' יוחנן דגם לא יוכל לפרש המשנה שאמר בפירוש צפורים הסמוכים לשיער עלי דהא מתני' סתמא קאמר צפורים עלי הילכך ע"כ כרבי יוחנן מפרש ובנזיר עובר לפניו והוא טהור וע"כ פריך מאי בינייהו בפירוש דמתני' ונראה שנתכוון להבין כמו שפירשתי בתחילה : **האומר** ימין הרי זו שבועה · ימין שלא אוכל ככר זה" וה"ה שמאל כדלקמן א] פירוש התפילין מדהזכיר ימין תחילה : **מן** החרצנים ומן הזגים · או או קתני כדמוכח בגמרא : **וכל** דקדוקי נזירות עליו · משום דנזיר שמשון מותר ליטמא למתים קאמר הכא וכל דקדוקי נזירות עליו :

ורבנן סברי לא מתפים איניש במידי דסמיך ליה · ולא אמרי' שבדעתו היה לומר גידול שער אי לאו דמפרש בהדיא ואע"ג דנזיר עובר לפניו : **ור' יוחנן אומר דכ"ע לא מתפים** · איניש במידי דסמיך ליה : **אלא היינו טעמא דר"מ דחיישינן** · כי אמר הרי עלי ציפורין דדלמא קאמר שבדעתו לקבל עליו מידי דאיתנין דמייתי עליה צפורים דהיינו נזירות דלכי מיטמא מייתי צפרים בנזיר טמא כתיב וכי ימות מת עליו בפתע פתאום כו' וביום השמיני יביא שתי תורים והזיר לה' את ימי נזרו וגו' (במדבר ו) : **מכדי חיישינן קאמר** · כלומר דלא הוי נזיר אלא משום דאמרי' שמא צפרי נזיר טמא קבל עליו ואי בתר חששא א) אזלינן ניחוש דילמא צפרי נדבה קיבל עליו, ולא ניחוה נזירות אלא להפלאה ואמאי קאמר ר"מ דהוי נזיר כלל : **א"כ** · דבעי למימר צפרי נדבה הוה אמר הרי עלי קן ב) דקן משמע צפרי נדבה אבל כי אומר הרי עלי צפורים לא משמע צפרי נדבה כלל הלכך מדקאמר צפורין ליכא לספוקי אלא בצפורי נזיר : **ודלמא** · מקבל עליו תורת ציפורי מצורע לטבול החיה בדם השחוטה ולשלחן ולעשותן כהלכות צפרי מצורע והך פירכא דפרכינן השתא קא פריך בין לרבי יוחנן בין לר"ל דמכדי צפרים סתם קאמר הא איכא למיחש נמי לצפורי מצורע : **ודלמא נזיר טמא** · הוה וקאמר לאיתויי צפורים ולפוטרו הוא במקומו (א) : **כגון שהיה נזיר טהור עובר לפניו** · דלאו בר אתויי ג) הוא והלכך כי אמר צפורין לא אמר אלא אדעתא דליהוי נזיר כמותו : **מאי בינייהו** · בין לרבי יוחנן בין לר"ל לא מיתרצא שמעתתא אלא כגון שנזיר טהור עובר לפניו משום דאית ליה למיפרך בה כל הני פירוקין ד) ותריצנא כגון דנזיר טהור עובר לפניו עסקינן מה לי אי משום צפרין סמוכין לשיער אי משום צפרי נזיר טמא אי משום הכי אי משום הכי הוה ליה נזיר : **איכא בינייהו כגון דאמר צפרין סמוכין לשיער** · ר' יוחנן סבר אע"ג דאמר הכי לא מוכחא מילתא דלקבולי עליה נזירות הוא דקאמר אלא לקבל עליו צפרין סתם בלא נזירות אי לאו דנזיר עובר לפניו : **ריש לקיש** · כיון דאמר בהדיא צפרין סמוכין לשיער מוכחא מילתא דמשום נזירות קאמר ואף על גב דאין נזיר עובר לפניו דמיתפים איניש בשיער דסמיך ליה וכמאן דאמר הרי עלי לגדל שיער דמי : **האומר ימין** · שלא אוכל ככר זה הרי זו שבועה : **מאי טעמא לאו משום דכתיב וירם ימינו ושמאלו אל השמים וישבע בחי העולם** · דקא מתפים ימינו לישבע דסמיך ליה : (ב) ה) **לא.** ימין שאוכל ככר זה כאומר שבועה שאוכל ככר זה דמי שנאמר נשבע ה' בימינו ו) בימינו אמר ונחשב כשבועה : **שנאמר ובזרוע עזו** · מדכתיב ימינו וכתיב ובזרוע עזו אלמא דזרועו היינו שמאלו והכי נמי אמרי' בפרק קמא דמסכת ברכות (דף ו·) מניין שהקב"ה מניח תפילין דכתיב ובזרוע עזו ואין עוז אלא תפילין כו' ותפילין בשמאל קיימי : **מתני'** **אמר הריני נזיר מן החרצנים** · או שאמר הריני נזיר מן הזגין כו' הרי הוא כמי שאמר הריני נזיר סתם שמקבל עליו כל דקדוקי נזירות : **גמ'** **אפילו לא נזר אלא מחד מנהון** · או מן חרצן או מן זג הרי זה נזיר וכל דקדוקי נזירות עליו : **מכל אשר יעשה** · ז) משמע שצריך שיהא נזור מכל אשר יעשה שאינו נזיר אלא א"כ נזור מכולם : **אמר קרא מיין ושכר יזיר** · דמשמע דאפילו ח) דלא נזר אלא מיין לחודיה הוי נזיר מכולם : **לאסור יין מצוה כיין הרשות מאי היא קדושתא ואבדלתא** ט). מי חייל עליה איסור נזירות:

והרי

עד

טו א ב מיי' פ"ב מהל' שבועות הלכה ו סמג לאוין רמא טוש"ע יו"ד סימן רלז סעיף ח :

טז ג מיי' פ"א מהל' נזירות הלכה ט :

יז ד מיי' פ"ז מהל' נזירות הלכה יא סמג לאוין רנ :

◆

פי' הרא"ש

מכדי חיישי' קאמר ודלמא נדבה קבל עליו שנדר להביא ב' תורים נדבה. א) לכאורה משמע צפורי ולא נזיר וק' כיון דחיישי' קאמר ליחייב נמי בנזיר' מיהו איכא למימר כיון דהדבר שקול לא מחייב בנזיר דספק נזיר להקל. ומיהו קשה דמשמע דלא קשה ליה אלא משום דחיישינן קאמר אבל אי הוי ודאי ניחא ליה ואמאי ארבה כ"ש דקשה טפי ואמאי הוי ודאי דלמא נדבה קאמ' הלכך נראה לפרש דלמא צפורי נדבה קאמר ויביא מספק זה וזה כיון דחיישי' קאמר אבל אי הוה אמר ודאי לא הוה קשיא ליה שיביא שניהם ונ"ל דעל כרחי' חיישי' דקאמר לאו משום ס' דאי אפשר לעשותו נזיר מס' ולהביא קרבנותיו לעזרה ב)ומצי' כיוצא בזה חיישי' להקל דחשבי' ליה כודאי אבל לא לענין נזירות דספק נזירות להקל : א"כ הרי עלי קן מבעי ליה · שכן דרך הנודרים לומר ובנדרים הלך אחר לשון בני אדם : ודלמא צפורי מצורע קבל עליו לפטור מצורע שחייב להביא לטהרתו · לפי' קמא להתחייב ולפרושי דוקא צפורי מצורע · וק"ל אמאי שביק נזיר דקיימי' בזה ונקט צ"מ ליפרך דלמא לפטור נזיר טמא מצפורי' קאמר · ולהך פירוש דלתחייב זה בזה קאמר איכא למימר דלא ניחא ליה למימר להתחייב שתים מתורת נזיר חדא להיותו נזיר דאמרי' צפורי נזיר טמא קבל עליו ועוד לפטור נזיר מקרבנותיו הלכך ניחא ליה למפרך מצפורי מצורע · ולפי' איכא למימר דניחא ליה טפי למיפר' מצפורי מצורע שמביא ב' צפורים מנזיר שמביא תורים ובני יונה(ות' לישניג) ליהב' בלבו · וי"ל דלא מהני כיון דצפורים משמע הכי והכי ולא מוכח טפי לנזיר : כגון שהיה נזיר טהור עובר לפניו · ואיהו לא מחייב להביא צפורים הלכך ע"כ ה"ק הרי עלי דבר שאם אטמא אתחייב להביא צפורים · ות' דלמא ה"ק הרי עלי לפטור זה מצפורים אם יטמא · וי"ל דבכי האי גוונא מהני אם אמר בלבו היה כך משום דיש לנו לפרש דבריו בענין זה שחייב עצמו ודאי מהשתא · ולא שקבל עליו דבר שאם יארע במקרה שיתחייב הלכך לא מפרש' דברי' אלא להיותו נזיר או לפטור מי שנתחייב כבר קרבנו'. לר"ל אע"ג דאין נזיר עובר לפניו · דכיון דלדידיה אהני טעמא דסמוכים(הוא)[אף]דלא פי' בהדיא להיותו נזי' אם נע"ל. אם פי' בהדיא לא בעי נע"ל · אבל לר"י סמוכים לא מהני מידי הלכך בעי' לעולם נזיר עובר לפניו : האומר ימין היא שבועה. אם אמר ימין שלא אוכל דבר זה ואכלו לוקה. לאו משום דכתיב וירם ימינו וישבע · ומנין לשמאל שהוא שבועה דכתיב ובזרוע עזו · ומדכתיב בימינו מכלל דבזרוע עזו היינו שמאל ואמר נמי פ"ק דברכות מנין שהקב"ה מניח תפילין דכתיב ובזרוע עזו ואין עוז אלא תפילין דכתיב ה' עוז לעמו יתן וגו' והתפילין דשמאל הוו : הריני נזיר מן החרצנים ומן הזגים ומן התגלחת ומן הטומאה ה"ז נזיר. פי' אם הזיר בא' מכל אלו ה"ז נזיר וכל דקדוקי נזיר עליו כאילו אמר הריני נזיר בסתם · ומשום דבעי למתני בתר הכי דנזיר עולם ונזיר שמשון אין כל ענין נזיר עליהם תנא הכא כל דקדוקי נזירו' עליו : אינו חייב עד שיזיר מכולן · פי' עד שיאמר הרי' נזיר בסתם ואם בא להזכיר צריך שיזכיר כולם · ומיהו מודה ר"ש בהריני מפלפל ומכלכל דהתם לא התיר כלום אע"ג דלשון גדל שער הן הרי כאילו אמר הריני כאותו שהוא מגדל שער והוי כאילו אמר הריני נזיר בסתם: אמר קרא מכל אשר יעשה מגפן היין מחרצנים ועד זג וכיון דכתיב מכל אשר יעשה מגפן היין למה לי תו למכתב מחרצנים ועד זג לומר שאם בא לפרש צריך לפרש הכל וכיון דקפיד קרא אחרצנים וזג ה"ה נמי אתגלחת וטומאה :

ורבנן אמר קרא מיין ושכר יזיר · וכיון דכתיב מכל אשר יעשה מגפן היין מיין ושכר למה לי לומר לך דאפי' נזר מיין לחודיה הוי נזיר דיין ושכר חד הוא :

מבנה

△ "דלמא" הצעות חלופיות

נושא

1. מח' תנאים בדינו מי שנדר מגבר א' (כגון מן החרצנים) האם הוא נזיר או לא

2. מה כל א' עושה עם המקורות של הב'

מבנה

○ מ"מ דר"ש/דרבנן

[תוס' נדרים ס"א]

לקמן יא: [נדרים ד]

[לקמן יא: נדרים ד.]

לקמן ס. מה.

* סוגיית [illegible] לקריאה [illegible]

◆

נוסחת הריב"ן

א) אלא : ב) [illegible] (דקן [illegible] כלל) [illegible] הוא : ג) [illegible] סמור [illegible] כגון [illegible] לאומר [illegible] וגו' [illegible] (משמע [illegible]) ליתא [illegible] ט) [illegible] דלאמר [illegible] דלקדושתא ולאבדלתא [illegible] וטיכי [illegible] מי ליתא [illegible]

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ודלמא נזיר וכו' במקומו כסד"א ואח"כ מ"ה כגון שהיה נזיר טהור עובר לפניו דלאו בר איתויי צפרים הוא וכו' כנ"ל והד"א: (ב) ד"ה מאי טעמא וכו' דסמיך ליה כסד"א ואח"כ מ"ה לא ימין שלא אוכל:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תוס' ד"ה האומר ימין וכו' וה"ה שמאל כדלקמן ע"כ · נ"ב כאן הס"ד ואח"כ מה"ד ובזרוע וכו' היינו שמאל דעזו פי' התפילין אי נמי מדהזכיר ימין תחלה עכ"ל וכצ"ל אורח מישור :

עובר לפניו : האומר ימין היא שבועה. אם אמר ימין שלא אוכל דבר זה ואכלו לוקה. לאו משום דכתיב וירם ימינו וישבע · ומנין לשמאל שהוא שבועה דכתיב ובזרוע עזו · ומדכתיב בימינו מכלל דבזרוע עזו היינו שמאל ואמר נמי פ"ק דברכות·מנין שהקב"ה מניח תפילין דכתיב ובזרוע עזו ואין עוז אלא תפילין דכתיב ה' עוז לעמו יתן וגו' והתפילין דשמאל הוו : הריני נזיר מן החרצנים ומן הזגים ומן התגלחת ומן הטומאה ה"ז נזיר.פי' אם הזיר בא' מכל אלו ה"ז נזיר וכל דקדוקי נזיר עליו כאילו אמר הריני נזיר בסתם · ומשום דבעי למתני בתר הכי דנזיר עולם ונזיר שמשון אין כל ענין נזיר עליהם תנא הכא כל דקדוקי נזירו' עליו : אינו חייב עד שיזיר מכולן · פי' עד שיאמר הרי' נזיר בסתם ואם בא להזכיר צריך שיזכיר כולם · ומיהו מודה ר"ש בהריני מפלפל ומכלכל דהתם לא התיר כלום אע"ג דלשון גדל שער הן הרי כאילו אמר הריני כאותו שהוא מגדל שער והוי כאילו אמר הריני נזיר בסתם: אמר קרא מכל אשר יעשה מגפן היין מחרצנים ועד זג וכיון דכתיב מכל אשר יעשה מגפן היין למה לי תו למכתב מחרצנים ועד זג לומר שאם בא לפרש צריך לפרש הכל וכיון דקפיד קרא אחרצנים וזג ה"ה נמי אתגלחת וטומאה : ורבנן אמר קרא מיין ושכר יזיר · וכיון דכתיב מכל אשר יעשה מגפן היין מיין ושכר למה לי לומר לך דאפי' נזר מיין לחודיה הוי נזיר דיין ושכר חד הוא :

א) אולי צ"ל לכאורה משמע דמקשה דדילמא ליפורים קיבל עליו ולא נזיר. ב) אולי צ"ל אלא הוי ודאי נזיר ומלינן וכו' דחשבי' ליה כוודאי ומקשה דדילמא ליפורים נדבה וכו'·אבל לענין נזירות · ג) אולי צ"ל לשני ליה דבך אמר בלבו.

גליון הש"ס גמ' לאסור יין מצוה כיין הרשות . עי' שבועות דף כג ע"א תוד"ה אומר: